

NUORISOTYÖN AUDITOINTI- JA ITSEARVIOINTIMALLI, leiritoiminta

1. Yhteisön toiminta

päivitetty 27.5.2011

ARVIOINTIKRITEERIT	4 ERINOMAINEN	3 HYVÄ	2 TYYDYTTÄVÄ	1 PUUTTEELLINEN/HEIKKO
1. Ohjaajien työ- ja vastuujaot	Työ- ja vastuujaot on yhdessä sovittu ja ne ovat selkeät. Niitä sovelletaan tilanteiden mukaan joustavasti ja tasapuolisesti.	Työ- ja vastuujaot on sovittu osana leirin ennakkosuunnitelua ja ne on jaettu tasapuolisesti.	Työ- ja vastuujaot sovitaan päivittäin, mutta niitä ei ole jaettu tasapuolisesti. Leirin vastuuhenkilön/johtajan tehtävät on määritelty.	Työ- ja vastuujaot ovat epäselvät. Työ- ja vastuujaosta sovitaan tilannekohtaisesti toiminnan aikana. Leirille on nimetty vastuuhenkilö/johtaja.
2. Ohjaajien osaamisen hyödyntäminen	Ohjaajien osaamista kehitetään ja uusien taitojen oppiminen mahdollistuu leirin aikana, mutta on myös huomioitu leirin suunnittelussa.	Ohjaajien vahvuudet ja osaaminen on kartoitettu ja hyödynnetty toiminnan valmistelussa ja toteutuksessa suunnitelmallisesti.	Ohjaajien vahvuudet ja osaaminen hyödynnetään osittain tai satunnaisesti toiminnan toteutuksessa.	Ohjaajien osaamista ja kiinnostuksen kohteita ei leirin suunnittelussa ole mietitty.
3. Leirin suunnittelu	Leirin suunnittelussa huomioidaan lapsiin ja nuoriin liittyvät ajankohtaiset kiinnostuksen kohteet ja nuorisokulttuuriset ilmiöt. Leiri suunnitellaan yhteisölliseksi prosessiksi ja leiriläisten osallistaminen on osa leirin toimintaa.	Ohjaajien tiedot leiriläisten taustoista, tarpeista ja toiveista ohjaavat suunnittelua (mikäli tiedot ovat ennakkoon saatavilla). Leirin suunnittelussa otetaan huomioon koko leirin elinkaari (alku ja loppu).	Ohjaajat suunnittelevat leirin yhdessä ja suunnitelman tekemisessä hyödynnetään ohjaajien osaamista. Kasvatuksellisuus ohjaa suunnittelua. Leirin suunnitelmat ovat kirjallisessa muodossa ja helposti kaikkien saatavilla.	Suunnittelua ohjaa pelkkä traditio. Leirin vastaava/johtaja tekee ohjelman ja ohjaajille tiedotetaan ohjelmasta ennakoita.
4. Leiripalaverit leirin aikana	Palaverit dokumentoidaan ja hyödynnetään suunnittelussa.	Palaverissa suunnitellaan ja arvioidaan leirin toimintaa ja tehdään ohjelmaan tarvittavat muutokset yhdessä. Leiripalaverille on sovittu aika ja kesto.	Ohjaajat kokoontuvat päivittäin palavereihin. Poissaolevat ohjaajat briiffataan.	Leiripalaverit pidetään satunnaisesti tai äkillisen tarpeen mukaan.
5. Leirin arviointi	Leirin toimintaa on kehitetty arvioinnin ja asiakaspalautteiden pohjalta.	Leirin suunnittelussa hyödynnetään edellisen vuoden leirin arviointia, kokemuksia ja asiakaspalautteita.	Kaikki ohjaajat osallistuvat leirin arviointiin ja se dokumentoidaan.	Vain leirin vastaava/johtaja tai osa ohjaajista arvioi leirin onnistumista. Kokemuksia ei dokumentoida.
6. Asiakaspalautteen hyödyntäminen	Asiakaspalauttejärjestelmä on monipuolinen: kyselyt, keskustelutilaisuudet, suullinen palaute. On luotu käytäntö, jonka avulla vanhemmat ja mahdolliset yhteistyökumppanit voivat antaa palautetta leiristä.	Asiakaspalautetta kerätään suunnitelmallisesti ja systemaattisesti toimintaan osallistuvilta leiriläisiltä. Palauteet on dokumentoitu. Asiakaspalautetta käytetään toiminnan suunnittelussa.	Ohjaajat keräävät asiakaspalautetta spontaanisti erilaisten menetelmien avulla. Tietoa käsitellään työyhteisössä.	Leiriläiset antavat palautetta suullisesti.

ARVIOINTIKRITEERIT	4 ERINOMAINEN	3 HYVÄ	2 TYYDYTTÄVÄ	1 PUUTTEELLINEN/HEIKKO
7. Yhteistyö huoltajien kanssa	Yhteydenpidossa ohjaajilla on aktiivinen rooli. Rakenne mahdollistaa yhteydenpidon ja yhteistyön huoltajien kanssa ennen leiriä, leirin aikana ja leirin jälkeen.	On luotu rakenne, joka mahdollistaa vuorovaikutteisen yhteydenpidon huoltajiin ennen leiriä.	On luotu rakenne, jonka avulla selvitetään riittävä tieto ja taustat leiriläisistä, esim. lääkitys, allergiat, erityisruokavaliot, uskontoon tai elämäntarkastukseen liittyvät seikat.	Leirikirje lähetetään kaikkien leiriläisten huoltajille hyvissä ajoin.
8. Ohjaajien aktiivisuus	Ohjaajat suunnittelevat ja tarvittaessa toteuttavat yhdessä leiriläisten kanssa "vapaa-ajan" toimintaa.	Ohjaajat ovat aktiivisia muutokin kuin suunnitellun ohjelman aikana.	Ohjaajat ovat suunnittelun ohjelman toteuttamisessa mukana.	Ohjaajien työajasta kuluu paljon aikaa muuhun kuin leiriläisten kanssa toimimiseen.
9. Ohjaajien huomion jakautuminen	Eriyistä huomiota tarvitsevat leiriläiset on huomioitu suunnitelmallisesti.	Ohjaajat toimivat aloitteellisesti ja huomioivat kaikki leiriläiset. Ohjaajien toiminnassa näkyy herkkyyden ryhmän tai yksilön tarpeille (tilannetaju).	Leiriläiset huomioidaan tasapuolisesti. Ohjaajien aika ei kulu yhden ryhmän tai leiriläisen kanssa.	Ohjaajat ovat keskenään tai kaikki saman ryhmän/leiriläisen kanssa.
10. Ohjaajien ja leiriläisten välinen vuorovaikutus	Ohjaajat tukevat leiriläisten välistä vuorovaikutusta ja syventävät heidän ryhmässä toimimista. On luotu avoin ilmapiiri, joka esim. mahdollistaa arvokeskustelut.	Ohjaajat haastavat leiriläiset vuorovaikutustilanteisiin ja tukevat heidän välistä keskustelua ja ryhmäytymistä.	Vuorovaikutustilanteet ja ryhmäytyminen syntyvät pääosin aktiivisten leiriläisten aloitteesta.	Ohjaajat puuttuvat lähinnä ongelmatilanteisiin. Osa ohjaajista ei aktiivisesti hakeudu vuorovaikutustilanteisiin leiriläisten kanssa.
11. Ohjaajien välinen vuorovaikutus	Ohjaajien keskinäinen vuorovaikutus perustuu toisen ammattilliselle arvostamiselle ja tukemiselle. Ristiriitatilanteet pystytään ratkaisemaan luontevasti.	Ohjaajien keskinäinen vuorovaikutus on sujuvaa, luontevaa ja ammatillista. Ohjaajat toimivat tiimimäisesti. Leirin toimintaan ja leiriläisiin liittyvä tiedonkulkua toimii sujuvasti ja aukottomasti.	Ohjaajat ymmärtävät olevansa roolimalleja myös keskinäisessä vuorovaikutuksessa, mutta vuorovaikutus on valikoivaa ja heistä muodostuu erillisiä pareja tai ryhmiä.	Ohjaajien välisestä vuorovaikutuksesta puuttuu tilanneherkkyyden – leiriläisten kuullen puhutaan "mitä tahansa", joten kasvatuksellisuus ontuu.
12. Leirin puhekulttuuri	Leirillä on kunnioitettava ja kohtelias puhe- ja käytöskulttuuri, joka näkyy siinä, että ohjaajien lisäksi leiriläiset puuttuvat epäasialliseen käytökseen.	Ohjaajien läsnä ollessa leiriläisten välinen puhekulttuuri on toista kunnioitettavaa. Ohjaajien "lempeä katse riittää" muistuttaa leiriläisiä käytöksestä.	Leirin säännöt "kannustavat" toista arvostamaan ja ystävälliseen vuorovaikutukseen. Ohjaajat toimivat esimerkillisesti.	Epäasialliseen kielenkäyttöön ja käytökseen puututaan vain käskyllä ja kielloin. Ohjaajien linja ei ole yhtenäinen. Ohjaajan oman esimerkin tärkeyttä ei ymmärretä.

ARVIOINTIKRITEERIT	4 ERINOMAINEN	3 HYVÄ	2 TYYDYTTÄVÄ	1 PUUTTEELLINEN/HEIKKO
13. Yhteisöllisyys	Leiriläiset voivat toimia rohkeasti ja turvallisesti omana itsenään yhteisössä. Leirille on syntynyt leiri-henki, joka on koko yhteisölle yhteinen ja merkityksellinen. Se näkyy kunnioituksena, erilaisuuden hyväksymisenä ja kannustuksena.	Leirille on syntynyt leiri-henki, joka näkyy leiriläiset keskinäisenä toveruutena. Pienryhmien välinen kilpailu on rakentavaa ja kannustavaa.	Leiri koostuu pienryhmistä, jotka ovat leiriläisille merkityksellisiä. Ryhmien välistä vuorovaikutusta on syntynyt, se on rakentavaa, mutta valikoivaa (esim. ikä- tai intressipohja).	Leiri koostuu erilaisista pienryhmistä (esim. telta- tai mökki-ryhmät). Ryhmien välinen vuorovaikutus on vähäistä tai kilpailuvaa.
14. Toiminnassa käytettävät menetelmät	Menetelmät ovat kasvatuksellisesti perusteltuja. Niiden valinnasta ja merkityksestä käydään yhteisöllisiä keskusteluja.	Leirillä käytetyt menetelmät ovat monipuolisia, ohjaajilla on hyvä osaaminen niiden käytössä. Niiden käyttö tukee yhteisöllisyyttä ja toiminnan tavoitteita.	Menetelmät ovat kohderyhmälle ja leirin ohjelmaan sopivia. Erilaiset kilpailut ja palkitsemismenetelmät ovat tasapuolisia – kaikilla on mahdollisuus onnistua	Menetelmien käyttöä ei ole pohdittu. Esim. leirikasteen merkitystä/vaikutusta ei ole mietitty.
15. Terveiden elämäntapojen edistäminen: uni, ravinto, liikunta	Terveiden elämäntapojen edistäminen ovat luonteva osa leirielämää.	Terveiden elämäntapojen edistäminen on huomioitu leirin ohjelmassa.	Terveistä elämäntavoista keskustellaan leiriläisten ja kanssa ja ne on huomioitu leirin säännöissä.	Terveiden elämäntapojen edistäminen ei ole tietoista toimintaa.
16. Ympäristökasvatus	Ympäristövastuullisuus on sisään rakennettu leirin toimintakulttuuriin. Leiriläisten ympäristötietoisuus lisääntyy.	Ympäristökasvatus on huomioitu leirin ohjelman sisällöissä.	Ympäristökasvatuksesta keskustellaan leiriläisten kanssa ja se on huomioitu leirin säännöissä.	Ympäristökasvatus ei ole tietois-tä.
17. Leiriläisten oppiminen ja kehittymisen huomioiminen	Leiriläisten oppiminen, kehittyminen ja onnistuminen ovat keskeisiä, tietoisia ja suunnitelmallisesti toimintaa ohjaavia periaatteita.	Ohjaajat hyödyntävät toimintaa ja tilanteita leiriläisten sosiaalisten, tiedollisten ja käytännön taitojen oppimisessa.	Leiriläisten uusien taitojen ja tiedon oppiminen on sattumanvaraista ja se tulee huomioiduksi/huomatuksi vasta jälkikäteen.	Toiminnan suunnittelussa ei ole mietitty tavoitteellista oppimista. Toiminta tukee silti sosiaalisten taitojen kehittymistä.
18. Säännöt	Sääntöjen kirjoittamiseen on panostettu ja sanamuotoja mietitty. Leiriläiset huolehtivat yhdessä ohjaajien kanssa sääntöjen noudattamisesta. Säännöt kuvastavat leirin toimintakulttuuria.	Leirillä on tehty yhdessä leiriläisten kanssa kirjoitetut säännöt ja ne ovat esillä. Leiriläiset tietävät sääntöjen merkityksen (esim. turvallisuusasiat).	Ohjaajat ovat laatineet leirille säännöt ja pystyvät perustelemaan ne tarvittaessa. Säännöt on kirjattu ja ne käydään leiriläisten kanssa läpi.	Ohjaajat ovat laatineet leirille säännöt, mutta niiden tulkinnassa on erilaisia näkökulmia ja niitä ei ole kirjattu.
19. Toimintamallit	Ohjaajat ovat sisäistäneet yh-	Ohjaajat ovat ennakoita kes-	Toimintamallit ovat ohjaajien	Leirin yhteisiä toimintamalleja ei

ARVIOINTIKRITEERIT	4 ERINOMAINEN	3 HYVÄ	2 TYYDYTTÄVÄ	1 PUUTTEELLINEN/HEIKKO
	teisesti hyväksytyt toimintatavat, joista käy ilmi myös tarvittavat työnjaot. Toimintamallit on dokumentoitu.	kustalleet toimintatavoista ja niihin on sitouduttu. Toimintamallit on käsitelty yhdessä leiriläisten kanssa.	tiedossa. Niissä on huomioitu leiriympäristö. Muutoksista ja/tai uusista ohjeista tiedotetaan. Keskeisistä linjauksista (esim. tupakointi, kotiin lähettäminen, kännykät, raha) on infottu huoltajia.	ole sovittu. Tilanteissa toimitaan tapauskohtaisesti ja etukäteen sovittu yhtenäinen linja puuttuu.
20. Turvallisuus	Turvallisuuteen liittyviä asioita harjoitellaan yhdessä leiriläisten kanssa.	Turvallisuusasioita tarkastellaan ja niihin liittyviin epäkohtiin puututaan leirin aikana. Myös psyykinen turvallisuus on huomioitu leirillä (esim. mahdolliset leirikasteet jne.)	Ohjaajat ovat perehtyneet turvallisuuteen liittyviin suunnitelmiin ja ohjeistuksiin sekä leiri-alueeseen turvallisuuden näkökulmasta. Leiri-alueen rajoihin, ympäristöön ja sääntöihin tutustutaan yhdessä leiriläisten kanssa.	Turvallisuuteen liittyvät suunnitelmat ja ohjeistukset on tehty. Leirillä on riittävästi EA1-kurssin käyneitä ohjaajia. Turvallisuuden ja ensiapuun liittyvät välineet ovat kunnossa. Erytisoaamista vaativien toimintojen osaaminen ja turvallisuus on varmistettu, esim. kiipeily- ja köysitoimintaosaaminen.
21. Vesillä toimiminen ja uimavalvonta	Ohjaajien valinnassa on huomioitu erityistaidot vesillä toimimisessa, esim. vesipelastuskurssi, melontaohjaajakurssi.	Leiriläisten vesipelastustaitoja ja vesillä liikkumista kehitetään eri menetelmin.	Ennen vesille/uimaan menoa kerrataan säännöt. Leiriläisten uimataito on todennettu ohjaajien toimesta. Ohjaajat tuntevat vesistön tai tutustuvat vesistöön leirille tultaessa ennen kuin vesille lähdetään leiriläisten kanssa.	Leirin alussa käydään läpi vesillä toimimiseen liittyvät säännöt. Huoltajilta on tiedusteltu leiriläisten uimataito. Vesipelastusvälineet ovat kunnossa. Vesillä toimittaessa ohjaajalla tulee olla riittävä tietotaito, osaaminen ja kokemus.
22. Hygieniasta huolehtiminen	Puhtaus ja hygienia ovat osa leirin toimintaa. Erytistilanteisiin (esim. epidemiat) on varauduttu.	Peseytymiseen on varattu riittävästi aikaa. Eri kulttuurien tavat ja erityistarpeet on huomioitu.	Leiriläisiä ohjeistetaan pitämään huolta hygieniasta, esim. kädet pestään aina ennen ruokailua. Ohjaajat huolehtivat siitä, että kaikki leiriläiset peseytyvät säännöllisesti.	Peseytymismahdollisuus on järjestetty, mutta kaikkien leiriläisten peseytymisestä ei ole huolehdittu.

2. Leiriläisten toiminta ja osallisuus

ARVIOINTIKRITEERIT	4 ERINOMAINEN	3 HYVÄ	2 TYYDYTTÄVÄ	1 PUUTTEELLINEN/HEIKKO
23. Leiriläisten osallistaminen	Leiriläisten osallistaminen on osa leirin rakennetta. Leiriläiset on esimerkiksi jaettu ryhmiin, jotka vastaavat erilaisista osa-alueista kuten tiedottaminen ja iltaohjelma.	Leirillä on eri osia ja vastuualueita, joita leiriläiset ovat ideoineet, suunnitelleet ja toteuttaneet. Leiriläisille annetaan vastuuta päätöksenteosta, esimerkiksi iltaohjelma.	Leiriläiset ovat mukana "leirin arjen" toteuttamisessa, esim. saunan lämmittäminen, ruoan laitto, tiedottaminen. Leirin ohjelma on joustava ja siinä huomioidaan leiriläisten ideat ja toiveet.	Leiriläisiä "poimitaan" satunnaisesti mukaan ohjelman ja toiminnan toteutukseen
24. Ideointi, suunnittelu	On luotu käytäntö, jonka avulla leiriläiset osallistuvat aktiivisesti toiminnan ideointiin ja suunnitteluun.	Leiriläiset otetaan mukaan ohjelman suunnitteluun.	Leirin ohjelma on suunniteltu joustavaksi, jotta sen puitteissa leiriläisten ideat ja toiveet voidaan huomioida.	Osa leiriläisistä pääsee vaikuttamaan toiminnan ideointiin.
25. Päätöksenteko	Leiriläisten osallistuminen päätöksentekoon on huomioitu jo suunnitteluvaiheessa ja siihen on luotu rakenne.	Leiriläisille annetaan vastuuta päätöksenteosta yhdessä sovitusta asioista, esimerkiksi iltaohjelmasta.	Ohjaajat antavat leiriläisten valita valmiiksi annetuista vaihtoehdoista.	Ohjaajat tekevät päätökset ja satunnaisesti hyväksyttävät päätökset leiriläisillä.
26. Toiminnan toteuttaminen	Leiriläiset ovat aktiivisesti ja omaloitteisesti mukana toiminnan toteuttamisessa. Esim. leiriläiset on jaettu ryhmiin, jotka vuorollaan vastaavat erilaisista osa-alueista kuten tiedottaminen ja iltaohjelma.	Leirin toimintaan liittyvät tehtävät ja vastuut jakaantuvat tasapuolisesti eri pienryhmille tai porukoille.	Leiriläiset ovat mukana "leirin arjen" toteuttamisessa, esim. saunan lämmittäminen, ruoan laitto, tiedottaminen jne.	Leiriläisiä "poimitaan" satunnaisesti mukaan ohjelman ja toiminnan toteutukseen
27. Arviointi	Osallisuuden ja vaikuttamismahdollisuuksien arviointi on luonteva osa leirin koko toimintaa.	Jokaiselta leiriläiseltä kysytään kokemusta omista vaikutusmahdollisuuksista.	Ohjaajat kysyvät satunnaisesti leiriläisten kokemuksia heidän vaikuttamismahdollisuuksistaan.	Leiriläisten vaikutusmahdollisuuksia ja osallisuuden arviointia ei ole mietitty.
28. Vertaisohjaajat	Leirillä toimii ennalta valmennettuja vertaisohjaajia, jotka ovat mukana suunnittelussa, päätöksenteossa, leirin ohjelman toteuttamisessa ja leirin arvioinnissa.	Ennen leiriä valmennetut vertaisohjaajat toteuttavat yhteisesti sovitun suunnitelman mukaan erilaisia tehtäviä leirin aikana.	Vertaisohjaajien määrä on suhteutettu leiriläisten määrään ja ohjelmaan. Vertaisohjaajat on tavattu etukäteen ja heidän roolistaan on keskusteltu yhdessä.	Leirillä on vertaisohjaajia, mutta heitä ei ole koulutettu tai valmennettu ennen leiriä.
29. Vertaisohjaajien työnjako ja osaaminen	Etukäteen sovittu työnjako tukee vertaisohjaajien osaamista ja sen kehittymistä sekä uuden oppimista.	Vertaisohjaajat ovat mukana sopimassa työnjaoista, joissa on huomioitu tasapuolisuus, vertaisohjaajien oma kiinnostus sekä tiedot ja taidot.	Vertaisohjaajien tehtävistä ja työnjaosta sovitaan yhdessä heidän kanssaan.	Aikuiset määrittelevät vertaisohjaajien tehtävät ja roolin leirillä.
30. Leiriläisten välinen vuorovaikutus	Leiriläisten välinen vuorovaikutus on aktiivista. Kaikilla on mahdollisuus liittyä itselleen merkityksellisiin.	Leiriläiset pystyvät myös itse ratkaisemaan ongelmatilanteita. Erilaisuus hyväksytään (ikä,	Leiriläisten välinen vuorovaikutus on luontevaa, mutta ohjaajaa tarvitaan ongelmatilanteiden	Leiriläisten välinen vuorovaikutus on valikoivaa. Jotkut heistä jäävät porukoiden ulkopuolelle.

seen yhteisöön.	vammaisuus, kulttuurit jne.).	selvittelyssä.	
-----------------	-------------------------------	----------------	--

3. Resurssit

ARVIOINTIKRITEERIT	4 ERINOMAINEN	3 HYVÄ	2 TYYDYTTÄVÄ	1 PUUTTEELLINEN/HEIKKO
31. Ohjausresurssit	Ohjaajilla on tarvittaessa aikaa huomioida leiriläisten yksilölliset tarpeet. Ohjaajien työ- ja lepoaika on selkeästi määritelty ja sitä noudatetaan.	Ohjaajien määrä on suhteutettu leiriläisten määrään ja suunniteltuun toimintaan, mikä mahdollistaa pienryhmäohjaamisen tai yksilöllisen kohtaamisen.	Ohjaajien määrä riittää hallitsemaan leirin toiminnat ja leiriläiset.	Ohjaajia on liian vähän suhteessa leiriläisten määrään tai suunniteltuun toimintaan.
32. Toimintaympäristön hyödyntäminen	Leirialuetta ja lähiympäristöä hyödynnetään laajasti ja luovasti leirin toiminnassa.	Leirialuetta hyödynnetään suunnitelmallisesti ja monipuolisesti leirin toteuttamisessa.	Leirialue on leiriläisten käytössä. Mahdolliset rajoitukset on tehty perustellusti esim. turvallisuusnäkökulmasta.	Osa leirialueesta tai -tiloista on suljettu tai rajattu ilman perusteluita.
33. Toimintavälineet	Toimintavälineet palvelevat erilaisten ryhmien ja yksilöiden tarpeita ja toiveita. Välinehankinnoissa huomioidaan kasvatuksellisuus ja kestävä kehitys.	Toimintavälineet ovat ajanmukaisia, monikäyttöisiä ja kaikilla leiriläisillä on mahdollisuus käyttää niitä. Niiden yhteys leirin teemaan on mietitty.	Toimintavälineet ovat hyvässä kunnossa, turvallisia ja niitä on riittävästi. Tyttöjen ja poikien sekä eri-ikäisten tarpeet on huomioitu.	Toimintavälineet ovat huonossa kunnossa. Toimintavälineitä on vähän tai ne ovat yksipuolisia.
34. Siisteys	Vastuullinen suhtautuminen yhteiseen ympäristöön näkyy leiriläisten ja ohjaajien toiminnassa.	Leirialue on siisti ja siivoaminen on osa leirin ohjelmaa. Siivoamisesta huolehditaan yhdessä.	Leirin yleiset tilat ovat siistit. Leiriläisiltä odotetaan oman tilan siivoamista ja tavaroista huolehtimista, mutta sitä ei valvota.	Leirialue on roskainen ja epäsiisti. Siivoaminen on ohjaajien vastuulla.
35. Kestävä kehitys	Kestävän kehityksen näkökulma on huomioitu kaikessa toiminnassa kuten ruokailut, eri toiminnot, hankinnat ja jätehuolto. Periaatteet ovat yhteisiä koko leiryhteisölle.	Leirillä on toimiva kierrätysjärjestelmä. Lajittelusta huolehtivat myös leiriläiset.	Ohjaajat huolehtivat lajittelusta ja uusiutuvia luonnonmateriaaleja hyödynnetään toiminnassa.	Lajittelu on yksittäisen ihmisen vastuulla.
36. Tiedottaminen	Leirin tiedottamisesta on tehty suunnitelmaa jossa huomioidaan leirin erityispiirteet sekä leiriläiset ja huoltajat. Suunnitelma kattaa tiedottamisen ennen leiriä, leirin aikana ja leirin jälkeen.	On mietitty ja sovittu tapa jolla leiriläisiin ollaan yhteydessä myös leirin jälkeen.	Leiriläisille ja huoltajille on luotu mahdollisuus keskustella leiriin liittyvistä asioista ohjaajien kanssa myös leirin aikana (esim. puhelinaika, facebook –päivystys)	Leiristä lähetetään leirikirje jossa on tarvittavat tiedot kuten leiripaikka, ajankohta, leirin sisältö, tarvittavat varusteet, yhteystiedot ja keskeiset toimintamallit. Muu yhteydenpito on leiriläisten tai huoltajien varassa.